

[Handelsministeren.]

lyste, kunne tjene som hjælp til en hensigtsmæssig erhvervslokalisering. Jeg er fuldstændig enig med det ærede medlem i, at dette måske bliver en af fremtidens aller vigtigste erhvervsopgaver, og jeg mener, at loven, således som den nu er affattet, i allerhøjeste grad kan medvirke til en løsning af dette spørgsmål.

Så skal jeg i øvrigt kun give udtryk for, at jeg er enig med det ærede medlem i, at det ville have været særdeles glædeligt, om der havde kunnet foreligge en større politisk tilslutning til lovforslaget. Det kan der altså ikke, og det kan vi beklage hver for sig. Det er min absolutte opfattelse, at der med denne lovgivning er lagt et ganske beskeden grundlag for, at man kan arbejde i retning af noget af det, jeg tror den kommende tid vil kræve.

(Kort bemærkning).

Knud Thomsen: Jeg skal gerne medgive den højtærede handelsminister, at det foreliggende lovforslag, som formodentlig bliver til lov i løbet af kort tid, kan bidrage til en hensigtsmæssig erhvervslokalisering. Det, vi har imod det, er, at det samtidig er blevet til et lovforslag om en generel erhvervsstøtte, der gælder for hele landet. Det er det afsnit af lovforslaget, der jo er stærkt udvidet, som vi først og fremmest har noget imod.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 82 stemmer mod 55; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om kvalitetskontrol med fisk og fiskevarer.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 0000).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 138 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den følgende sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om oprettelse af Statens kunsthøj og Eckersberg-Thorvaldsensfondet.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 4701).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

H. Larsen (Bjerre): Lovforslaget indstilles til vedtagelse uændret.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 134 stemmer; 4 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om forsvarrets personel.

(Første behandling findes i tidenden sp. 2458, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 993).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i lov om hjemmeværnet.

(Første behandling findes i tidenden sp. 3168, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 993).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Per Hækkerup: Da mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Victor Gram, er forhindret i at være til stede, skal jeg på hans og mit partis vegne gøre nogle ganske enkelte bemærkninger om de foreliggende lovforslag.

Det er jo i og for sig ret usædvanligt, at der i betænkningen til et lovforslag er en flertals- og en mindretalsindstilling, når der ikke er tale om ændringsforslag, men det hænger sammen med, at det spørgsmål, som især har præget drøftelserne i udvalget, ikke er optaget i selve lovforslaget om forsvarets personel, men derimod i bemærkningerne, nemlig spørgsmålet om specialgruppernes distinktionering. Det forholder sig jo, som det fremgår af lovforslaget og af debatten ved første behandling, således, at nu sker der det, at fenriker og overfenriker bliver overført til specialofficersgruppen og dermed opnår sidestilling med de øvrige befalingsmænd, hvilket vi fra mit partis side hilser med tilfredshed. Mindretallet har ikke kunnet tiltræde dette, og det er mit indtryk, at det især har været spørgsmålet om distinktioneringen, der har været afgørende for den endelige standpunkttagen. Vi mener, at det vil være rimeligt, når man overfører fenriker og overfenriker til specialofficersgruppen, så også at give dem den samme distinktionering, og derfor har vi kun med tilfredshed kunnet hilse de bemærkninger, der ledsager lovforslaget på dette felt.

Der er dog en enkelt lille del af bemærkningerne, jeg på mit partis vegne gerne vil fremkomme med en udtalelse om. Det er specialofficersgruppen inden for søværnet. I bemærkningerne til lovforslagets § 3 siges det, at specialofficersgruppens distinktionering skal i princippet svare til officers-

gruppens distinktionering suppleret med en særlig gruppeafmærkning. Den særlige gruppeafmærkning vil for fenriker og overfenriker af specialgruppen i søværnet bestå af de pågældendes tjenestegrensmærker over rundgående snor eller snore uden „øje“. Det betyder, at den ligestilling i distinktionering, man for de to andre værns vedkommende gennemfører mellem fenriker og overfenriker og de øvrige officerer, ikke gennemføres for fenriker og overfenriker inden for søværnet. Det er lidt vanskeligt for mig, og det har været lidt vanskeligt for mit partis repræsentanter i udvalget at forstå nødvendigheden heraf, og hvis den højtærede forsvarsminister ville se med velvilje på en lille ændring i sine hensigter på dette område, så tror jeg det ville blive hilst med tilfredshed af mit partis repræsentanter.

Med disse bemærkninger skal jeg i øvrigt anbefale lovforslagets vedtagelse med det lille redaktionelle ændringsforslag, som er stillet.

Østergaard: Ved første behandling udtalte jeg om lovforslaget om forsvarets personel, at det vel ikke kunne betegnes som et bredt forlig personalegrupperne imellem, men som det resultat, der under de givne forhold mødte mindst modstand, og at det resultat også under de givne forhold var særdeles positivt.

Når lovforslaget nu er gået igennem udvalgsbehandlingen praktisk talt uden ændringer, er hovedårsagen vel nok den, at der er ingen, der med ændringsforslag har villet pille ved det forligsmæssige grundlag, der har været personalegrupperne imellem, og som lovforslaget er bygget op på. Ligesom forslaget er det, der møder mindst modstand personalegrupperne imellem, giver forslaget nok også det, der møder mindst modstand her i tinget, og det er jo også et udtryk for det bedste opnåelige.

I forbindelse med mindretalsudtalelserne i betænkningen vedrørende fenrikgruppens distinktionering vil jeg gerne sige, at jeg ikke er og ikke har været tilhænger af, at fenrikgruppen, så lidt som hjemmeværnet, skulle have officersdistinktioner, men jeg ser stadig ikke rettere, end at den afgørende diskussion om dette problem blev ført og sagen afgjort, da vi behandlede hjemmeværnsloven i fjor. Den gav godt nok det for

[Østergaard.]

mig overraskende resultat, at hjemmevernet skulle have officersdistinktioner i stedet for de hidtidige, men det blev, så vidt jeg ved, enstemmigt vedtaget i hvert fald af alle de partier, der stod bag vor forsvarslov; jeg mener derfor, at når man i fjor gav hjemmevernet officersdistinktioner, er det næppe muligt sagligt at modsætte sig, at fenrikgruppen nu får de samme distinktioner efter personelloven, når man i øvrigt vil overføre fenrikgruppen til specialofficersgruppen. Det er for øvrigt et administrativt spørgsmål, der ikke vedkommer selve lovens paragraffer.

Der er imidlertid et overvejende flertal i venstre, der kan tiltræde lovforslaget også med den lille, enkle redaktionelle ændring, og da der ellers ikke foreligger ændringsforslag, skal jeg ikke beskæftige mig mere med lovforslagets enkeltheder. Da jeg imidlertid går ud fra, at der ikke bliver nogen debat ved tredje behandling, har jeg et par bemærkninger at tilføje. Det er godt nok bemærkninger, der har en vis relation til udtalelser, som socialdemokratiets ordfører ved første behandling, det ærede medlem hr. Victor Gram, da fremsatte, og det havde jo været lige så godt, om han havde været til stede, men jeg vil nu komme med dem alligevel.

Det ærede medlem hr. Victor Gram udtalte ved første behandling — det findes i Folketingstidende 1961-62 sp. 2458—:

„Spørgsmålene om enhedsforsvar og ét befalingsmandskorps er jo ikke frit i luften svævende teorier; de har visse faste holdepunkter i udviklingen, og jeg tror ikke, der vil gå så forfærdelig lang tid, før vi har disse spørgsmål til realitetsdrøftelse i det høje ting.“

I modsætning til dette synspunkt vil jeg gerne udtale, at jeg vil oprigtigt håbe, at vi med denne personellov har nået et sådant balancepunkt personelgrupperne imellem, at denne lov må komme til at gælde og virke i mange år. Alene tanken om, at disse spørgsmål og problemer snart igen

skulle til behandling, til realitetsdrøftelse her i tinget, er nok til at vedligeholde uroen, og det er der ingen der kan være tjent med.

Til slut vil jeg gerne udtale ønsket om, at denne lov må få en lang levetid som forudsætning for den arbejdsro, et godt forsvaret ikke kan undvære.

Viggo Hauch: Som det fremgår af betænkningen, kan det ærede medlem hr. Holger Hansen og jeg ikke følge vort partis hovedsynspunkt i denne sag, men indtager samme standpunkt som de ærede medlemmer hr. Erik Kragh og hr. Baagø, for så vidt angår fenrikgruppens overførelse til specialofficersgruppen. Jeg bemærkede mig, at det ærede medlem hr. Per Hækkerup gav udtryk for, at han opfattede det således, at det var distinktioneringen, der havde været afgørende for vor stilling. Jeg vil gerne sige for det ærede medlem hr. Holger Hansens og mit vedkommende, at det er langtfra det spørgsmål alene, der har været afgørende. Det, som er vor opfattelse, og det fremgår også tydeligt af den særstilling, som fenrikgruppen får inden for søværnet, er, at man gennemfører noget, som griber principielt ind i den opbygning af forsvaret, som man siden 1951 har holdt fast ved, nemlig at opdele befalingsmændene i 2 uafhængige grupper. Det har været afgørende for vor stilling dertil. At der så opstår visse mærkelige, for ikke at sige ulogiske forskelle mellem hærens og flådens fenriker, det får være en sag for sig, men det tyder stærkt i retning af, at vi har ret i vor opfattelse, og vi ser i og for sig et argument for vor stilling og imod den stilling, som flertallet indtager, deri, at man ikke har villet tage den logiske konsekvens fuldt ud og ændre også stillingsbetegnelsen.

På det ærede medlem hr. Holger Hansens og egne vegne har jeg altså taget dette forbehold, og vi vil ved lovforslagets tredje behandling undlade at stemme.

Gottschalek-Hansen: Jeg har sjældent oplevet et lovforslag, der i den grad har evnet

[Gottschalck-Hansen.]

at sætte gemytterne i brand og fremkalde debat som det foreliggende efter min mening ret beskedne lovforslag om forsvarets personel. Der har været fremmøde for udvalget af deputationer repræsenterende de interesserede parter, og der har været fremført argumenter, der skulle tale imod denne efter min mening ret beskedne ændring. Der er imidlertid ikke fremført argumenter af en sådan art, at det giver mig grund til på mit partis flertals vegne at ændre ved den indstilling, jeg gav udtryk for, da lovforslaget var til første behandling.

Lovforslaget er for det første en ajourføring af den gældende personellov fra 1951. Det er en forudsætning for det forsvarsforlig, der blev indgået i fjor, og dernæst drejer det sig jo om et ret beskedent antal mennesker, der ikke efter den gældende ordning når at få officersstatus; efter det for mig oplyste drejer det sig i alt om 315 personer.

Det er i dag den 4. maj, og jeg tænker 17 år tilbage i tiden, da vi oplevede den for os alle så store og vidunderlige stund, da vi var blevet befriet. Så oplevede vi ganske kort tid efter befrielsen, at en række medborgere, der havde ydet en påskønnelsesværdig og god indsats i Danmarks modstandskamp, blev belønnet, honoreret, derved, at de fik en eller anden charge i vort værn, vort forsvar. Det var ejendommeligt nok kun de ganske få, der blev de udvalgte; den almindelige opfattelse var den, at sådan indsats ikke skulle honoreres eller belønnes. Men der var altså en række officerer og folk, der ikke var officerer og ikke havde militærmæssige og uddannelsesmæssige forudsætninger for at være det, som fik en charge og blev officerer, og nogle af disse er endnu tjenstgørende i dansk forsvar.

Der har formentlig været folk inden for hæren, der dengang mente, at de blev listet ind ad en bagdør. Så vidt jeg kan skønne og vurdere, har de alle levet op til den opgave, der blev dem betroet, vist sig kvalificeret dertil, og jeg er da helt overbevist om, at det samme vil blive tilfældet med de mennesker, der nu inden for overfenrik- og fenrikgruppen får tildelt officerscharge.

Jeg kan derimod ikke tilslutte mig de i bemærkningerne til lovforslaget fremførte synspunkter med hensyn til distinktion-

nering. Dette punkt er ikke nedfældet i en lovparagraf, og jeg har derfor alene af den grund ikke mulighed for at stille ændringsforslag, hvad jeg ellers ville have gjort, men jeg har skrevet nogle bemærkninger om problemet i betænkningen.

Meningen med distinktioneringen er jo, at man skal kunne skelne, se, hvilken uddannelse og anvendelse de pågældende befalingsmænd har. Det har selvsagt praktisk betydning i tjenesten, og vi har da også set, at den højtærede forsvarsminister er gået ind for dette, for så vidt angår søværnets nye specialofficerer. De får en afvigende distinktionering fra den, andre specialofficerer har, og jeg synes, det er saglig rigtigt.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Per Hækkerup, at hvis den opfordring til dans, som det ærede medlem giver den højtærede justitsminister, som er fungerende forsvarsminister, bliver fulgt, sådan at man ændrer ved det bestående og lader søværnets nye officersgruppe distinktionere på samme måde, som tilfældet er inden for hæren og flyvevåbnet, vil jeg forbeholde mig min stilling ved tredje behandling af lovforslaget, for jeg synes, det er et tilbageskridt. Jeg mener, det er saglig rigtigt, at man har denne forskelsbehandling, for når man bevarer titlerne — og det er jo det, det drejer sig om — overfenrik og fenrik, så må man som en ganske naturlig konsekvens heraf også bevare distinktioneringen. Derfor kan de godt have officersstatus og sidde i samme kantine som officererne o. s.v. Det har jeg intet imod; jeg synes, det er helt rigtigt. Men når man bevarer titlerne fenrik og overfenrik, vil det også for mig at se være saglig rigtigt og korrekt, om man bevarede distinktionerne for disse grupper. Jeg har givet udtryk for dette i mine bemærkninger i betænkningen og er sindet at stemme for lovforslaget, hvis ingen ændring sker, men jeg vil gerne ligesom den ærede socialdemokratiske ordfører henstille til ministeren — både til den fungerende og til den virkelige forsvarsminister — at overveje, om ikke man skulle tage den logiske konsekvens af sin egen indstilling, for så vidt angår det maritime værn, og føre den over på de nye officerer i hær og flyvevåben.

Jeg skal ellers anbefale lovforslaget vedtaget.

Else-Merete Ross: Jeg tror roligt, man kan sige, at alt, hvad der overhovedet kan siges for og imod fenrikers og overfenrikers placering i specialofficersgruppen, er kommet til udtryk under udvalgets arbejde. Desuden har vi modtaget de udtalelser, som de forskellige interesserede personelorganisationer har fremført om personellovsforslaget.

Jeg har hæderligt forsøgt at forstå argumenterne mod deres placering i specialofficersgruppen, men jeg kan ikke se rettere, end at den rimeligste placering er som foreslået i lovforslaget.

Angående distinktioneringen i søværnet kan jeg slutte mig til, hvad det ærede medlem hr. Per Hækkerup henstillede til den højtærede minister.

Ved første behandling sagde den højtærede forsvarsminister om civilundervisningen, at den ikke blev modtaget lige villigt alle vegne, da den i sin tid blev indført, men at den havde vundet terræn i den forstand, at man i stigende grad fra de militære chefers side anerkender dens betydning.

Når ministeren siger, at civilundervisningen i stigende grad vinder anerkendelse, kan det så ikke udlægges sådan, at den endnu ikke har vundet 100 pct.s anerkendelse? Det tror jeg nemlig er tilfældet. Jeg vil henstille, at den højtærede minister gør alt, hvad der er muligt, for at give civilundervisningen 100 pct. gode vilkår. Får civilundervisningen det, kan der gøres et endnu mere værdifuldt arbejde i civilundervisningen til gavn både for de unge og for samfundet.

På mit partis vegne skal jeg opfordre til at stemme for personellovsforslaget med det ændringsforslag, der er stillet af forsvarsministeren og tiltrådt af udvalget. Jeg skal ligeledes opfordre til at stemme for lovforslaget om hjemmevernet.

O. Mathiasen: Siden dette lovforslag var til første behandling i det høje ting — jeg tror, det var den 7. januar — er der ikke sket noget, som har fået mit parti til at ændre standpunkt. Det skulle da være, at vi vil vende os endnu stærkere imod lovforslaget, hvis det er muligt.

I betænkningens tekst er jeg, om jeg så må sige, kommet i fint selskab, det jeg figurerer sammen med et mindretal af medlem-

mer fra venstre og de konservative og mellem de sidste endda det ærede medlem hr. Erik Kragh. Det ærede medlem vil ligesom jeg selv ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Jeg har i min mindretalsbetænkning ikke motiveret min stillingtagen, men henviser til mine udtalelser ved første behandling. Jeg går ud fra, at de var tydelige nok, og jeg har derfor kun et par bemærkninger at føje til. Først og fremmest kan jeg pointere, at min motivering for at gå imod forslaget på ingen måde ligger på linje med den motivering, det venstre-konservative mindretal anfører i betænkningen. Det nævnte mindretal siger, at det ikke kan medvirke til forslaget gennemførelse, fordi eller i hvert fald bl. a. fordi de to befalingsmandsgrupper, der har de mystiske betegnelser fenriker og overfenriker, efter forslaget bliver overført til specialofficersgruppen. Jeg kan sige, at det ikke er et spørgsmål, som har givet mig nogen særlig hovedpine, og det samme gælder de såkaldte distinktioner, som disse specialofficerer skal forsynes med.

Denne sag har endda været særlig meget drøftet i udvalget, hvad det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen gjorde opmærksom på. Det ser for mig ud til, at spørgsmålet om militærpersonellets forsyning med „kors og bånd og stjerner“ er en meget vigtig sag og af særlig betydning for landets forsvaret i atombombetiden, ja, så vigtigt, at der i udvalget er holdt en række møder specielt om dette spørgsmål, at udvalget har modtaget en række deputationer, der har haft samme sag på hjerte, og at den højtærede forsvarsminister har et helt udvalg siddende, som arbejder med sådanne efter min mening ganske ligegyldige petitesser. At dette for forsvaret af vort land må anses for at være petitesser, fremgår også af de oplysninger, som det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen fremkom med ved første behandling. Det ærede medlem oplyste nemlig, at der i specialgrupperne er ca. 2 500 mand, og af disse har ca. halvdelen i forvejen status som officerer. Af resten bliver $\frac{3}{4}$ specialofficerer, når de bliver ca. 40 år; tilbage er så ca. 315 mand, som resten af deres tilværelse må vedblive at være fenriker og overfenriker uden officersrang, hvis dette lovforslag altså ikke redder dem fra denne nedværdigelse.

[O. Mathiasen.]

Det er mit indtryk, at befolkningen landet over stiller sig temmelig passivt over for, hvordan det høje ting ordner disse paragraffer. Jeg kunne tænke mig, at der er mange landsmænd, som af og til mindes Jeppe Aakjærs verslinjer fra 1917, hvori han taler om Danmark som

„Du pusling-land, som hygger dig i smug, mens hele verden brænder om din vugge, ...“

På fjerdemajdagen — som det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen gjorde opmærksom på — skal vi her i det høje ting snakke om militære placeringer og distinktioner, om det skal hedde major eller kaptajn eller om andet ligegyldigt pjat. Medens vi gør det, foretager USA atomprøvesprængninger i atmosfæren, og Sovjet har truet med at følge efter. Afrustningsforhandlingerne i Genève går trægt og langsomt og truer med at bryde helt sammen; imens fortsætter kaprustningerne verden over, og også vi er med i dette spil. I dette fatalistiske spil søger også Danmark at spille en rolle, omend en meget beskedent. Forsvarsministeren søger i Washington og Athen at skaffe større mængder af krigsmordvåben til Danmark, helst så meget som muligt i form af gaver og tilskud, men dog således, at de militære udgifter ifølge meddelelser i dagspressen i løbet af få år vil stige med 50 pct. til ca. 1 800 mill. kr. om året. Dertil kommer, at militæret sætter alle kræfter ind på at propagandere for at skaffe frivillige til hær, flåde og luftvåben, uden at der er nogen som helst udsigt til, at den militære tjenestetid bliver nedsat i henhold til løftet efter militærforliget af 1960.

Jeg vil gerne til slut sige, at jeg tror ikke, befolkningen i dette land fortsat med sindsro og blid tålmodighed vil godkende den udvikling, militært set, som dette lovforslag og mange andre fra de senere år er med til at fremme, og som den høje regering og folketingsflertallet er mor og far til. Jeg tror, at de politiske partiers møde på Rådhuspladsen påskedag med Kampagnen mod Atomvåben med mange tusinde deltagere var et memento til dem, der styrer land og rige. Det er min overbevisning, at denne og mange andre demonstrationer og møder, det stigende antal af militærnægtere

og den voldsomme tilgang, som opinionsundersøgelserne viser at mit parti har — at alle disse ting er tegn på, at der kan spores en stadig stærkere reaktion imod den officielle udenrigs- og militærpolitik i Danmark. Der er en oprørstrang i befolkningen, ikke mindst blandt de unge, og jeg synes, det er den mest glædelige kendsgerning i vor forrykte, militærgale tid. Jeg er overbevist om, at dette oprør vil forstærkes i den kommende tid.

Jeg kan tilsige mit partis støtte til, at vi vil støtte dette oprør, når det foregår på demokratisk vis, og vi vil naturligvis stemme imod det foreliggende lovforslag; vi gør det i overbevisningen om, at vi dermed tjener land og rige og befolkning bedst. Det er vor tro, at vi med denne vor stillingtagen har tilslutning langt ud over de 100 000 landsmænd, der har givet vort parti deres stemme ved de valg, hvori vort parti hidtil har deltaget.

Iver Poulsen: Ved det foreliggende lovforslags første behandling begrundede jeg temmelig udførligt, hvorfor mit parti ikke kan støtte lovforslaget. Jeg skal ikke gentage nogen af de begrundelser, jeg fremførte ved første behandling, men vil alligevel gerne udtrykke min glæde over, at den opfattelse med hensyn til fenrikers og overfenrikers oprykning i specialofficersgruppen, som vi stod temmelig alene med ved første behandling, nu har vundet tilslutning fra en del af de medlemmer, som sidder i det udvalg, der behandler lovforslaget, selv om det desværre kun er den mindste del, et mindretal inden for udvalget.

Det stillede ændringsforslag kan vi naturligvis stemme for, men selve lovforslaget må vi stemme imod.

Erik Kragh: Der er bl. a. det ejendomme- lige ved det lovforslag om forsvarets personel, vi har til behandling, at det i bemærkningerne anføres, at man i tilslutning til arbejdet med lovforslaget har ladet udarbejde forslag til fordelings- og ansvarsområder bl. a. mellem befalingsmandskategorierne indbyrdes for at få belyst, om der skulle være grundlag for mere gennemgribende ændringer i forsvarets personel-system. Det anføres videre i bemærknin-

[Erik Kragh.]

gerne, at der som resultat af dette arbejde ikke er bragt forhold frem, som vil kunne motivere principielle ændringer i personel-systemet.

Ikke desto mindre er den eneste virkelige principielle ændring i lovforslaget netop, at man vil overføre fenriker og overfenriker til specialofficersgruppen og hermed give dem officersstatus, altså netop en principiel ændring i personelsystemet.

I bemærkningerne til lovforslaget redogøres på meget klar og overbevisende måde for, at der er to arbejdsområder for forsvarets befalingsmænd, nemlig et område, hvor føringsmæssige eller videnskabeligt prægede kvalifikationer er påkrævet, og et andet område med snævert afgrænset speciale såsom gymnastik, skydning, kørelærervirksomhed m. m., altså praktiske færdigheder.

Dette forhold er naturligvis internationalt, men medens man i næsten alle andre lande drager den logiske konklusion, at det førstnævnte område bestrides af officerer, medens det sidstnævnte bestrides af en fra officererne adskilt personelgruppe uden officersstatus, har man i det foreliggende lovforslag givet begge grupper officersstatus.

Fenriker og overfenriker vil altså få officersstatus, og i bemærkningerne anføres, at specialofficerernes distinktionering i princippet skal svare til officerernes distinktionering, suppleret med en særlig gruppeafmærkning.

Konklusionen heraf vil være, at det bliver vanskeligere at se, hvem der er hvem. Man synes efterhånden at have fjernet sig langt fra, hvad formålet med distinktioner er. Som bekendt kommer ordet af det latinske ord *distingvo*, der betyder jeg skelner. Altså, distinktioner er ikke en forfælgelighedssag — det er ikke noget ligegyldigt pynt, som det er blevet nævnt — de har et rent praktisk formål, nemlig at man skal kunne skelne, altså kunne se klart og tydeligt, hvem man har for sig, hvilken uddannelse de pågældende har, og hermed hvorledes de kan anvendes.

Netop anvendelsen af personellet i forskellige arbejdsområder kræver forskellige distinktioner. Det er helt uden mening, når hærens bøssemagere, motormekanikere o.s.v. og søværnets kokke, hovmestre, fyrbødere

og tømrere udstyres med officersdistinktioner, ligesom det er uhensigtsmæssigt, uheldigt og for mandskabet forvirrende, at overfenriker og fenriker, der har et afgrænset speciale, ikke er distinktioneret i overensstemmelse hermed, men tværtimod udstyres med distinktioner, der er de samme som for personel med et andet arbejdsområde.

Som jeg nævnte her i salen under første behandling, har den påtænkte overførelse af fenriker og overfenriker til specialofficersgruppen intet at gøre med demokratisering af værnene. Denne demokratisering blev gennemført i 1951 derved, at der åbnedes adgang for enhver, også selv om den pågældende har folkeskolen som grundlag, og selv om han er ubemidlet, til på statens bekostning og med løn under uddannelsen at blive linjeofficer og til at nå de højeste poster. Det er udelukkende evner, anlæg og flid, der er bestemmende herfor. Dette har også været gældende for dem, der er gået den lettere og hurtigere fenrikvej.

Det foreslåede betegner et yderligere skridt på vejen mod den devaluering af stillingen som officer, som indledtes i 1922. At man i 1922 søgte at råde bod på de gamle underofficerers sociale og økonomiske stilling, er fuldt forståeligt. De havde ikke rimelige kår og var i mange tilfælde udsat for en dårlig behandling. Man synes imidlertid ofte at overse, at også officerskorpset har ændret sig. Det må måske være mig tilladt at sige, at tiden nu måske er inde for visse mennesker til at revidere deres gammeldags og overleverede forestillinger om officerer. Officerer er ikke farssønner eller overklassesønner med præg af en kaste, men ganske almindelige mennesker, altså et udsnit på godt og ondt af hele befolkningen, folk, der har lagt et betydeligt arbejde i en lang uddannelse til officerer, og som nu altså skal se, at en anden gruppe med langt kortere uddannelse skal opnå officersstatus, og vel at mærke en gruppe, hvem uddannelse til officer har stået åben, forudsat de fornødne evner og energi. Der er i denne sag ikke tale om standshovmod eller lignende, men alene om, at personellet bør være på den plads, som uddannelse og anvendelse gør hensigtsmæssig.

Ved det foreliggende lovforslag har man ikke alene set bort fra officersorganisatio-

[Erik Kragh.]

nernes opfattelse, men også fra de ansvarlige militære kommandomyndigheders indstilling. Det foreliggende lovforslag bygger således alene på ønsker fremsat af fenrikgruppens organisation. Der er ikke fremsat nogen saglig begrundelse for det foreslåede, og en sådan saglig begrundelse vil næppe kunne findes.

Langt det alvorligste ved det i lovforslaget anførte om fenrikgruppens overgang til specialofficerer er de følger, det vil få for tilgangen til linjeofficerskorpset. Man vil ved det foreslåede begunstige fenrikgruppen, hvor tilgangen er tilfredsstillende, på bekostning af linjeofficererne, hvor tilgangen er svigtende. Hertil kommer, at det bliver mindre tillokkende for reserveofficerer at påtage sig rådighedspligt, og værnene er i høj grad afhængige af dygtige reserveofficerer, der ved periodisk at lade sig indkalde får mulighed for at holde deres kunnen ved lige. Det foreslåede vil således vanskeliggøre en tilfredsstillende kvalitativ og kvantitativ tilgang af officerer og hermed direkte modvirke forsvarets effektivitet.

De foreslåede foranstaltninger kan ikke, set ud fra en saglig betragtning, være i statens interesse. Derfor vil et antal medlemmer af min gruppe ved tredje behandling ikke kunne stemme for loven.

Formanden: Den højtærede justitsminister har ordet som stedfortræder for den højtærede forsvarsminister.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Det ærede medlem hr. Per Hækkerup rettede en henstilling til den højtærede forsvarsminister i spørgsmålet om søværnets distinktionering, og jeg forstod, at henstillingen gik ud på, at distinktioneringen inden for dette værn skulle være den samme som inden for de to andre værn, medens det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen rettede den stik modsatte henstilling. Så vidt jeg er orienteret, behandles spørgsmålet i et af forsvarsministeriet nedsat udvalg, men det er klart, at jeg øjeblikkelig vil ile med at meddele den højtærede forsvarsminister, at disse henstillinger foreligger, og det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen vil tilgive mig, at jeg lægger mere hjertevarme i den henstilling, der kom fra mit

partis ordfører . . . (*Gottschalck-Hansen: Ja, blod er tykkere end vand!*). Det ærede medlem indblander her familiære forhold, som jeg indtil videre vil afholde mig fra at diskutere. Det kan være, det ærede medlem engang får en datter ind i det høje ting. Hvad skal der så ske?

Det ærede medlem hr. Østergaard benyttede lejligheden til et opgør med det ærede medlem hr. Victor Gram. Jeg forstod det sådan, at det ærede medlem hr. Victor Gram — jeg hørte jo også hans indlæg under første behandling — stadig fastholdt det principielle syn, at han var tilhænger af enhedsbefalingsmandsordningen, og det er vel en ærlig sag for begge parter at have den opfattelse, de har, og det ærede medlem hr. Victor Gram vil altså arbejde derfor, medens det ærede medlem hr. Østergaard vil arbejde derimod.

Såvel det ærede medlem hr. Viggo Hauch som det ærede medlem hr. Erik Kragh vendte sig voldsomt imod den ændring, som forslaget indebærer vedrørende fenrikers og overfenrikers status. Om dette spørgsmål vil jeg gerne sige, at når det i betænkningen fremhæves, at denne overførelse af fenrikerne og overfenrikerne til specialofficererne er i direkte modstrid med opdelingen i arbejdsområder, er denne betragtning vel næppe rigtig. Forholdet er jo det, at de militære arbejdsområder for de faste befalingsmænd er opdelt i to hovedkategorier, nemlig arbejdsområdet for officerer og arbejdsområdet for specialofficerer, og det er lidt vanskeligt at forstå, at det skulle være rimeligt at søge en yderligere splittelse af specialofficernes arbejdsområde i arbejdsområder for specialofficerer og arbejdsområder for fenriker og overfenriker.

I øvrigt vil jeg gerne minde om, at forud for vedtagelsen af personelloven af 1951 drøftede man jo forsvarets personelopdeling og herunder muligheden for indførelse af en enhedsbefalingsmandsordning. Den tanke blev dengang opgivet, og i stedet foreslog man, at de faste linjebefalingsmænd inden for værn og korps skulle opdeles i to hovedkategorier under hensyn til deres uddannelse og anvendelse, således som også det ærede medlem hr. Erik Kragh redegjorde for, idet den ene gruppe især skulle beklæde stillinger, hvor føringsmæssige eller

[Justitsministeren.]

videnskabeligt prægede kvalifikationer er påkrævede, medens den anden gruppe skulle anvendes i stillinger med et tjenestoområde, der omfattede et snævert afgrænset speciale, og det er netop denne grundopdeling af de faste befalingsmænd, der nu er ført videre, og den personelgruppe, der forudsættes at varetage specialopgaver, altså specialgruppen, kommer til at omfatte dels officerer af specialgruppen, dels fenriksgruppen, som ikke henregnes til specialofficererne, men arbejdsområdet blev ikke delt.

Jeg vil gerne understrege, at ændringen af status for overfenriker og fenriker ikke medfører nogen ændring i specialpersonalets arbejdsområde. Specialgruppen som helhed vil fortsat bestride de samme arbejdsområder, som hidtil har været varetaget af dette personel.

Det ærede medlem fru Else-Merete Ross gjorde nogle bemærkninger om civilundervisningen, og på den foranledning, det ærede medlem giver, skal jeg gerne over for den højtærede forsvarsminister understrege den vægt, det ærede medlem lægger herpå, et synspunkt, som jeg for mit vedkommende absolut deler, og som jeg også tror den højtærede forsvarsminister deler.

Det ærede medlem hr. O. Mathiasen gjorde den bemærkning, at hans parti ville vende sig endnu stærkere imod forslaget end tidligere. Jeg ved såmænd ikke, hvorfor modstanden er blevet voldsommere; det kan da ikke være det ændringsforslag af formel karakter, der er stillet, der er skyld i det. Jeg synes, at det ærede medlem — her kom jeg pludselig i tanker om, at jeg jo også er justitsminister — pludselig opfordrede til oprør, og så tilføjede han ganske vist, at det skulle være under demokratiske former. Jeg er vældig interesseret i at høre et historisk eksempel på et demokratisk oprør.

I øvrigt vil jeg gerne gøre den almindelige bemærkning til det ærede medlem hr. O. Mathiasen, at jeg har lagt mærke til de mange gange, jeg har hørt det ærede medlem udtale sig om disse anliggender, om alt, hvad der vedrører forsvaret og hjemmevernet, at det ærede medlem er tilbøjelig til at anvende en yderst hånlig tone over for enhver anden opfattelse end den, der

er hans egen. Kunne den tanke aldrig snige sig ind hos det ærede medlem, at også mennesker, der har en anden opfattelse end det ærede medlem, kan handle ud fra ideelle grundsætninger? Jeg mener, at man kan, og jeg er glad derfor.

Per Hækkerup: Til det ærede medlem hr. Østergaard, der rettede en bemærkning til mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Victor Gram, vil jeg sige, at jeg skal gøre det ærede medlem hr. Victor Gram opmærksom på, hvad det ærede medlem har fremført; så kan det ærede medlem hr. Victor Gram eventuelt svare for sig selv ved tredje behandling.

I øvrigt tror jeg ikke, at der hos det ærede medlem hr. Victor Gram er noget ønske om, at den ordning, som vi nu fastlægger, skal være kortere, end det måtte blive nødvendigt under hensyn til de skiftende forhold, der kan indtræffe i vor forsvarsordning. Det er klart, at forsvarrets personelordning må høre sammen med den forsvarsordning, vi her i det høje ting fastlægger.

Det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen og jeg kom pludselig til at optræde på hver sin side i denne sag, hvor vi ellers har været så enige, så vidt jeg har kunnet forstå. Jeg forstod ikke helt det ærede medlems argumentation. Jeg har forstået på det ærede medlem, at vi var enige om, at der skulle være ensartethed mellem de tre værn. Jeg har forstået det ærede medlems argumentation således, at det ærede medlem ønskede, at fenriker og overfenriker i alle tre værn skulle distinktioneres på en anden måde end officererne, men for så vidt være ensartet stillet. Nu bliver ordningen den, at fenriker og overfenriker i de to af værnene bliver distinktioneret som officerer, medens det antydes, at fenriker og overfenriker i søværnet skal distinktioneres på en anden måde. Mit beskedne ønske var, at der blev skabt distinktionsenhed ikke blot for de to af værnene, men for alle tre værn, og jeg troede ikke, at vi i og for sig var uenige om dette princip, at der skal være ensartethed, blot var vi ikke enige om, hvor ensartetheden skulle være.

Det ærede medlem hr. Erik Kragh gjorde en række betragtninger gældende af, skal vi kalde det mere principiel karakter. Dem

[Per Hækkerup.]

finder jeg ikke anledning til at gå nærmere ind på, heller ikke efter at den højtærede fungerende forsvarsminister har svaret. Men jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at det er min bestemte opfattelse, at det saglige krav om at distingvere mellem de forskellige er imødekommet ved det forslag, der ligger her, idet gruppebetegnelsen og gradsbetegnelsen giver den fornødne mulighed for at adskille de forskellige grupper og grader af befalingsmænd. Der sker, som den højtærede fungerende forsvarsminister har bekræftet, heller ikke nogen ændring med hensyn til funktionerne. Det eneste, der sker, er, at den måde, hvorpå befalingsmændene fremtræder, også over for offentligheden nu bliver uden den adskillelse, der hidtil har været mellem officersgruppen og det, der i gamle dage med et kedeligt ord blev betegnet som underofficersgruppen, og som senere har haft forskellige betegnelser. Vi ser i mit parti den ændring af loven, der her sker, som en logisk fortsættelse af den demokratiseringsproces, som 1951-loven gav udtryk for, men som vi dengang ikke kunne få tilslutning til at føre igennem i en sådan udstrækning, som det nu sker. Derfor hilser vi i mit parti forslaget med tilfredshed.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. O. Mathiasen, at jeg finder ikke, at hans betragtninger giver mig anledning til at optage en diskussion med ham. Det er jo betragtninger, der falder helt uden for det, vi drøfter i forbindelse med personelloven; det er almindelige forsvarspolitiske synspunkter.

Gottschalck-Hansen: Det ærede medlem hr. Per Hækkerup har forstået mig ret, når han har givet udtryk for, at vi var enige i den forstand, at vi fandt, at denne nye officersgruppe skulle distinktioneres ens i alle tre værnsonråder, men jeg har her argumenteret for, at når den højtærede forsvarsminister og også den fungerende selv gør en forskel, for så vidt angår den maritime del af vort forsvar, og sagligt motiverer dette, så synes jeg, det er rigtigt. Jeg synes, det modsvarer disse opgaver, og når man beholder titlerne for disse officersgrupper, må det også være sagligt rigtigt at opretholde den nuværende distinktionering.

Med hensyn til det ærede medlem hr. O.

Mathiasens indlæg deler jeg fuldt og helt de synspunkter, som den højtærede justitsminister og det ærede medlem hr. Per Hækkerup har givet udtryk for. Jeg synes, det var en uværdig form for debat, og jeg vil især understrege den højtærede justitsministers slutbemærkning om respekten for mennesker med en anden opfattelse, med et andet synspunkt, men jeg frygter desværre kun, at det er spildte Guds ord på Balle Lars.

O. Mathiasen: Jeg forstår ikke helt, hvad det ærede medlem hr. Per Hækkerup mener, når han siger, at det, jeg har sagt, helt falder uden for det, vi her behandler, men det kan man jo have forskellig opfattelse af. Så vidt jeg kan se, har jeg talt om nogle af principperne, nogle af de ting, lovforslaget drejer sig om, og dertil knyttet et par bemærkninger, som situationen kunne give anledning til. Men det bliver vi formentlig ikke enige om.

Den højtærede justitsminister sagde bl. a., at han forstod ikke, hvad jeg mente med, at vi i mit parti ville gå endnu stærkere imod dette forslag, end jeg gav udtryk for ved første behandling. Jeg føjede ganske vist til: hvis det var muligt, og det er det jo ikke, det er jeg klar over. Men når jeg gjorde det, var det for at fremhæve det synspunkt, at jo værre den militære galskab raser i dette land, jo stærkere vil vi i mit parti vende os imod den. Det synspunkt fastholder jeg, og det skal den højtærede justitsminister nok få at mærke, hvis denne udvikling fortsætter.

Så er jeg blevet angrebet for noget, som jeg faktisk er ked af at skulle sige noget om. Jeg skal gøre det ganske kort. Den højtærede justitsminister siger, at jeg ved flere lejligheder har brugt og også nu i dag bruger en hånlige tone over for anderledes tænkende, over for ærede medlemmer i denne sal, som har en anden opfattelse end den, jeg har, og det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen siger, at det er en uværdig debat, og at han ikke vil optage nogen diskussion med mig, fordi han regner med, at det er spildte Guds ord på Balle Lars.

Jeg har den absolutte opfattelse, at alle ærede medlemmer i denne sal og enhver borger i dette land naturligvis skal have lov til at have sine personlige meninger om alle de forskellige samfundsforhold, vi har, og

[O. Mathiasen.]

Jeg vil gerne føje til, at mig bevidst har jeg ikke brugt hånlige udtryk om andre menneskers mening, heller ikke andre ærede medlemmers mening. Det, jeg har gjort, er, at jeg har vendt mig imod selve det system, vi her taler om, og jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det er jo nu engang sådan, at selv om jeg er ganske overbevist om, at der inden for det militære system selvfølgelig er mange og måske de fleste, måske alle — jeg ved det ikke — som har den opfattelse, at de gør en gerning for deres land, deres folk, kan jeg på samme måde have den opfattelse, at jeg gør en god gerning for mit folk ved at gå imod denne oprustning.

Jeg vil gerne minde om, hvad en stortalmand sagde engang — nu er han død. Det var formanden for Dansk Fredsforening, som for mange år siden ved et årsmøde i Helsingør sagde sådan: officererne er folkets fjender. Jesper Simonsen blev meget stærkt imødegået for denne udtalelse, og så rettede han det lidt senere, idet han sagde, at det naturligvis ikke var en personlig bemærkning; selvfølgelig ville han ikke dermed sige, at en officer i hæren personligt er fjende af folket, men, føjede han til, det er dog sådan, at disse officerer repræsenterer det militære system, og selv om de enkelte personer mener det allerbedste med det, har de dog også et vist ansvar for det system, de repræsenterer. Det var aldeles ikke noget personligt, men selve systemet, han vendte sig imod, og det er ganske det samme, jeg gør. Jeg vil gerne bede om, at man ikke vil opfatte denne udtalelse sådan, at jeg personlig retter nogen som helst anklage mod en borger i dette land, heller ikke imod nogen officer, som mener, han tjener landet bedst på den måde, han gør det. Det mener jeg er helt i sin orden.

Og så en ting til. Den højtærede justitsminister gav udtryk for, at jeg brugte et ord, som den højtærede minister åbenbart ikke var særlig glad for. Jeg sagde, at vi ville støtte det oprør, som jeg sporer i be-

folkningen, især blandt de unge, og så føjede jeg til: et oprør, som foregår på fuldt demokratisk vis, og det vil jeg gerne fastholde. Med hensyn til dette oprør pegede jeg på et par eksempler, først og fremmest på det oprør, der findes imod, at Danmark eventuelt skal forsynes med atomvåben, som har givet sig højt, klart og tydeligt udtryk gennem Kampagnen mod Atomvåben. Det kalder jeg et demokratisk oprør til forsvar for det, der findes i landet, og dette oprør mener jeg enhver borger i landet har ret til at støtte og være med i. Jeg skal blot gentage, at jeg vil være med til at støtte et sådant oprør, når det foregår på den måde og på lovlige vis; det følger jeg til, for det skal det selvfølgelig.

Formanden: Må jeg for en ordens skyld gøre opmærksom på, at det er folketinget eller folketingets flertal, der har ansvaret for de love, der gives, og dermed også for de funktioner, som skal udføres i henhold til lovene.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om forsvarrets personel.

§ 1, ændringsforslaget, § 2, således ændret, og §§ 3-33

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændringer i lov om hjemmeværnet.

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår ligeledes her, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om nukleare anlæg (atom anlæg).

(Første behandling findes i tidenden sp. 3054, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 997).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Waldemar Laursen: Under første behandling af dette lovforslag var der jo nogen diskussion om lovforslagets titel, og selv om vi i udvalget har haft spørgsmålet til drøftelse, tror jeg at kunne sige, at man har forligt sig med betegnelsen „nukleare anlæg“. Der findes vel heller ikke nogen bedre dansk betegnelse for atomdrevne virksomheder, og der er da heller ingen tvivl om, at denne betegnelse med tiden vil vinde indpas i det danske sprog.

Som det fremgår af den afgivne betænkning, har udvalget holdt 6 møder, og udvalget har herunder haft 2 samråd med den højtærede justitsminister, der mundtligt har besvaret en række spørgsmål stillet af udvalget.

Man har i udvalget særlig drøftet den bemyndigelse, der ifølge § 9 i lovforslaget gives statsministeren med hensyn til nukleart drevne transportmidler på dansk territorium, og har herunder været inde på,

om denne bemyndigelse ikke burde begrænses, således at andre end statsministeren var medbestemmende om, hvorvidt lovens bestemmelser skal finde anvendelse på området angående nukleart drevne transportmidler. Med den rivende udvikling, vi er inde i med hensyn til udnyttelse af nukleare anlæg og nuklear energi, bl. a. på det maritime område, sådan som jeg for øvrigt var inde på det under første behandling af lovforslaget, vil forordninger og bestemmelser angående sådanne nukleart drevne transportmidler og deres besejling af og tilstedeværelse i danske farvande og havne ret snart kunne blive aktuelle; det gælder ikke mindst erstatningsbestemmelser i tilfælde af en nuklear ulykke.

Det er jo ikke ukendt, at man inden for OEECs organisation for udnyttelse af atomenergien har beskæftiget sig med problemer angående bygning af atomreaktorer til anvendelse i skibe, ja, endog ventileret en eventuel bygning af et fælleseuropæisk, nukleart drevet havforsknings-skib, og rundt omkring på forskellige udenlandske skibsværfter er der i dag under bygning maritime transportmidler, hvis fremdrift skal foregå ved nukleare anlæg.

Det drejer sig dog her, som jeg også pegede på ved første behandling, om bestemmelser, der ikke blot er et nationalt, men et internationalt anliggende, hvorfor det da også er naturligt, at den højtærede justitsminister har peget på, at der i løbet af kort tid vil foreligge en international konvention, hvori særlige erstatningsbestemmelser på dette område er udformet. Det synes derfor ikke rimeligt på nuværende tidspunkt at foretage nogen begrænsning i statsministerens beføjelser ifølge § 9 for ikke at foregribe de bestemmelser, som konventionen eventuelt vil komme til at indeholde. I øvrigt er forholdet jo det, at loven til enhver tid, da den ikke indeholder nogen revisionsbestemmelse, kan tages op til revision, også dersom nye konventionsbestemmelser gør det nødvendigt.

Som man ser af betænkningen, foreslår hele udvalget, at bestemmelsen i lovforslagets § 3, sidste punktum, udgår, idet udvalget finder det overflødig. § 3 drejer sig om definitionen af, hvad der kan betegnes som værende ét eller flere nukleare anlæg. Man kan, det erkender jeg, diskutere, om det